

BN-1062

Seat No. _____

B. A. (Sem. - II) Examination

March / April - 2014

201 - Sanskrit

(Elective Open)

(भर्तृहरिविरचितम् - नीतिशतकम्)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) नीयेनाभांथी कोष्ठं पश्च श्लोकोनुं भाषांतर करो : ८
- (१) मणिः शाणोक्तीठः समरविजयी हेतिनिहतो
मदक्षीणो नागः शरदि सरितः श्यानपुलिनाः ।
कलाशषेषचन्द्रः सुरतमृदिता बालललना-
स्तनिम्ना शोभन्ते गलित विभवाश्चार्थिषु जनाः ॥
- (२) मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णा-
स्त्रिभुवनमुपकार श्रेणीभिः प्रीणयन्तः ।
परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यं
निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः ॥
- (३) जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याप्यधो गच्छतु
शीलं शैलतटात्पतत्त्वभिजनः संदह्यतां वहिनना ।
शौर्यं वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं
येनैकेन विना गुणास्तृणकवप्रायाः समस्ता इमे ॥
- (४) जाड्यं धियो हरित सिञ्चति वाचि सत्यं
मानोन्नतिं दशति पापमपाकरोति ।
चेतः प्रसादयति दिक्षु तनोति कीर्तिं
सत्सङ्गतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ॥
- (५) भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्रगमे
नवाम्बुभिर्भूमिविलम्बिनो धनाः ।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः
स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ॥

(બ) ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો :

૫

(૧) ન્યાત્યાત્યથઃ પ્રવિચલન્તિ પદં ન ધીરાઃ ।

(૨) મનસ્વી કાર્યાર્થી ન ગણયતિ દુઃખં ન ચ સુખમ્ ।

(૩) સેવાધર્મઃ પરમગહનો યોગિનામપ્યગમ્યઃ ।

(૪) સર્વે ગુણાઃ કાઞ્ચનમાપ્યન્તે ।

૨ મુક્તક કાવ્યપ્રકારની પરંપરા જણાવી 'નીતિશતક'ને મુક્તક કાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. (ત્રણસો શબ્દોમાં) ૧૪

અથવા

૨ ભર્તૃહરિના જીવન તથા સમય વિશે સવિસ્તર સમજાવો. (ત્રણસો શબ્દોમાં) ૧૪

૩ લઘુકાવ્યનું સ્વરૂપ જણાવી તેની વિશેષતાઓ વિગતવાર સમજાવો. (ત્રણસો શબ્દોમાં) ૧૪

અથવા

૩ શતકત્રયના કર્તૃત્વ વિશે વિગતવાર ચર્ચા કરો. (ત્રણસો શબ્દોમાં) ૧૪

૪ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) (દોઢસો શબ્દોમાં) ૧૪

(૧) મુક્તક સાહિત્યમાં ભર્તૃહરિનું નીતિશતક

(૨) દુર્જનનિંદા

(૩) વિદ્યા પ્રશંસા

(૪) મૂર્ખજન ઉપહાસ

૫ બે કે ત્રણ વાક્યમાં જવાબ લખો : (ગમે તે સાત) ૧૪

(૧) ભર્તૃહરિના શતકો કેટલા ? કયા કયા ?

(૨) નીતિશતકમાં મુખ્ય કયા વિષયો છે ?

(૩) 'મુક્તક' એટલે શું ?

(૪) નીતિશતકમાં કુલ કેટલા શ્લોકો આવેલા છે ?

- (પ) સજ્જનોના વ્રતને અસિધારા વ્રત કેમ કહેવામાં આવે છે ?
- (દ) ધન પાછળ ઘેલા બનેલા મનુષ્યને કોની કોની દરકાર હોતી નથી ?
- (૭) સત્સંગતિ શું શું કરી શકે છે ?
- (૮) કેવા કેવા મનુષ્યને નમસ્કાર કરવા જોઈએ ?
- (૯) શીલને શા માટે પરમ ભૂષણ કહ્યું છે ?
- (૧૦) વિધિ બળવાન છે એવું ભર્તૃહરિ કેમ કહે છે ?
- (૧૧) કયા પુરુષો વ્યવહારું ગણાય છે ?
- (૧૨) ભર્તૃહરિ શા માટે પુરુષાર્થને ધિક્કારતા હોય છે ?
-